

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. שאני בין מחובר מעיקרו לתלוש ולבסוף חברו2
- ב. השוחט במוכני שחיטתו כשרה והתניא שחיטתו פסולה ... הא בסרנא דפחרא הא בסרנא דמיא ואיבעית אימא הא והא בסרנא דמיא ולא קשיא הא בכח ראשון הא בכח שני2
- ג. האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא ומית חייב מ"ט גירי דידיה הוא דאהני ביה וה"מ בכח ראשון אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא...6
- ד. מנין לשחיטה שהוא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת לשחוט6
- ה. תלוש ולבסוף חברו לענין עבודת כוכבים הוי תלוש ... המשתחוה לבית שלו אסרו 7
- ו. אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם8
- ז. הכופה קערה על הכותל בשביל שתודה ה"ז בכי יותן ... בשביל שיוודח הכותל אין זה בכי יותן ... בכותל מערה אבל בכותל בנין בשביל שלא ילקה הכותל ... בשביל שיוודח הכותל ה"ז בכי יותן.....10
- ח. תלוש ולבסוף חברו לענין שחיטה ... נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה שאני סכין דלא מבטל ליה12
- ט. נעץ סכין בכותל ... שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה חיישינן שמא ידרום סכין למטה וצואר בהמה למעלה בתלוש סכין למעלה וצואר בהמה למטה במחובר ... בעופא דקליל.....13
- י. ה' דברים נאמרו בקרומית של קנה אין שוחטין בה15
- יא. ואין מלין בה16
- יב. ואין מחתכין בה בשר רב פפא מחתך בה קרבי דגים דזיגי רבה בר רב הונא מחתך בה עופא דרכיך ואין מקנחין בה16
- יג. המקנח בדבר שהאור שולמת בו שיניו נושרות17
- יד. הכל שוחטין הכל בשחיטה ואפילו עוף.....18

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

דף טז.

א. שאני בין מחובר מעיקרו לתלוש ולבסוף חברו

כבר התבאר לעיל דף טו: שתלוש ובסוף חברו בקרקע, אם בטלו דהיינו שאין דעתו לעקרו משם, הוא בגמרא איבעיא דלא איפשטא אי הוה כמחובר, ו"א¹ שלכתחילה לא ישחוט, ובדיעבד כשר, וי"א שיש להחמיר², דהוה ספיקא דאורייתא, ואם לא ביטלו, שדעתו לעקרו, לא ישחוט בו לכתחילה מדרבנן משום גזירת מחובר, ובדיעבד כשירה.

ב. השוחט במוכני שחיטתו כשרה והתניא שחיטתו פסולה...

**הא בסרנא דפחרא הא בסרנא דמיא ואיבעית אימא הא
והא בסרנא דמיא ולא קשיא הא בכח ראשון הא בכח שני**

כבר התבאר לעיל דף טו: שקבע סכין³ בגלגל, שמחובר לאיזה כלי העומד, או אדם אוהז אותו, וסיבב הגלגל בידו או ברגלו, עד שפגע עם הסכין לצוואר

¹ דעת המחבר שם.

² כתב הבית יוסף (ד"ה אין שוחטין בכל דבר המחובר), כיון דהרי"ף (ד' ע"ב), והרמב"ם (הל' שחיטה פ"א הל' י"ט), והרשב"א (תוה"ב בית א' שער ב', י"ד ע"א), ובעל העיטור (הל' שחיטה, כ"ג ע"ג) כתבו להקל בבעיא זו, הוה ליה הרא"ש (פ"א סי' כ"ב) יחיד לגביהו, עכ"ל. ועל פי זה פסק בשלחן ערוך (סעיף ב') להקל. ותמהני איך כתב דהרא"ש יחיד הוא ולא הביא מה שכתב רבינו ירוחם (נמ"ו ח"ב, קי"ז ע"א) להחמיר, והעיד שרוב הפוסקים פסקו להחמיר, וכן דעת הר"ז ז"ל (בעל המאור ד' ע"ב ד"ה קשיא), והרא"ה ז"ל בבדק הבית (בית א' שער ב', י"ג ע"ב ד"ה עוד כתב). ובספר מלחמות ה' (שם) משמע נמי דלא הכריע ונסתפק לדינא. והרשב"א גופיה כתב בקצר (שם, ט"ז ע"א) וזה לשונו, יראה לי דכשרה ויש מי שאוסר, עכ"ל. אלמא, דמקמי הרא"ש איכא דאוסר, ולא החליט הרב ז"ל להיתר. וכן דעת רש"ל (יש"ש פ"א סי' ל"ד), ורוב האחרונים. ויש להחמיר דדאורייתא היא כמו שכתב רש"ל, והכי רהיטא דסוגיא דגבי הכשר זרעים גם כן דדאורייתא היא, וכן הוא דעת הרא"ש וכל הפוסקים הקדמונים דמהדרי למהיב טעמא למה שפסקו הרי"ף והרמב"ם לקולא בבעיא זו, ולא כתבו בפשיטות דיש להקל בדרבנן. אלמא, דסבירא להו דדאורייתא היא. ומה שהקשה הב"ח בקונטרס אחרון (ד"ה בד"א במחובר מעיקרו) אי דאורייתא היא מאי טעמא בעבודה זרה הוי כתלוש ובהכשר כמחובר, נראה לי דהיינו טעמא דבעבודה זרה דומיא דהר בעינן וסתם הר מחובר מעיקרו, או דומיא דאילן נשרש. ובהכשר בעינן תלוש דומיא דכלי דמינה ילפינן תלוש כמו שכתב רש"י ז"ל (מ"ז ע"א ד"ה לענין הכשר זרעים תנאי היא), וסתם כלי תלוש גמור. תבו"ש שם יא

³ שו"ע ונו"כ שם ז א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

הבהמה או עוף, ושחטו כהוגן בסיבוב זה, שחיטתו כשירה, דהא מכחו של אדם נשחט.

ואפילו אם אחר שהתחיל לגלגל סר ידו⁴, והרי היא מתגלגלת מנכה התחלתו, ושחטה, ואפילו מתגלגלת מכחו זה כמה פעמים, והוא כבר סר ידו, והשחיטה נעשה בסיבוב האחרון, מכל מקום הכל מכחו בא וכשירה.

כל זה דווקא בדיעבד⁵, אבל לכתחילה אין לשחוט בגלגל כלל, דגזרינן אטו גלגל הבא שלא מכח אדם⁶ ועוד שאי אפשר לאמן ידו בטוב ויש לחוש שמא יקלקל השחיטה.

⁴ כן נראה לי פשוט, דדמי לזרק סכין המבואר סימן ג' (סעיף א', שמ"ח סעיף א') דאף על גב שיצא הסכין מידו רק מכחו נשחט אחר כך כשרה, והכא נמי מכחו הוא מתגלגל עם הסכין ושוחט, וכן משמע להדיא בתורת הבית קצר (בית א' שער א', ו' ע"ב). וכן דעת הפרי חדש (ס"ק ב') שכתב דאף על פי שמחמת סבוב אחד מתגלגל הגלגל הרבה סיבובין, כולו מקרו כח גברא, עכ"ד. אלמא דסבירא ליה דאפילו סר ידו כשרה. וכל זה פשוט, תבו"ש א

⁵ בים של שלמה פרק א' סימן ל"ה וכן כתב הב"ח (ד"ה קבע סכין בגלגל) וכתב דפשטא דסוגיא משמע טפי להחמיר וכן משמע דעת הרמב"ם (הל' שחיטה פ"ב הל' י"ג) והרא"ש (פ"א סי' כ"ג). וכתב הש"ך (ס"ק א') שכן משמע דעת הכל בו (סי' ק"ז, פ"א ע"א) ורבינו ירוחם (נש"ו ח"ב, קי"ז ע"א). ועיין תבו"ש ב מה שהאריך בזה.

⁶ כתב הרשב"א בתורת הבית ארוך (בית א' שער א', י"א ע"א) לתירוץ קמא אפילו בדפחרא לכתחלה לא, דגזרינן אטו דמיא, ולתירוץ ב' דווקא בדמיא כח ראשון לכתחלה לא דגזרינן אטו כח שני, אבל בדפחרא לא גזרינן אטו דמיא, ושרי לכתחלה. ופסק כהאי לישראל להקל בדרבנן דאיסור לכתחלה גזירה דרבנן היא, עכ"ד. וכן פסקו הטור ושלחן ערוך (סעיף א') בדפחרא אפילו לכתחלה שרי. וכתב הים של שלמה פרק א' סימן ל"ה וזה לשונו, ואיני יודע למה, דמנא ליה דפליגי הני תרי לישני, דלמא תרווייהו קושטא קאמרי. דלישנא קמא קמשמע לן דאפילו במוכנא של יוצרים דיעבד ולא לכתחלה בו, וכן עיקר, עכ"ל. וכן כתב הב"ח (ד"ה קבע סכין בגלגל) וכתב דפשטא דסוגיא משמע טפי להחמיר וכן משמע דעת הרמב"ם (הל' שחיטה פ"ב הל' י"ג) והרא"ש (פ"א סי' כ"ג). וכתב הש"ך (ס"ק א') שכן משמע דעת הכל בו (סי' ק"ז, פ"א ע"א) ורבינו ירוחם (נש"ו ח"ב, קי"ז ע"א). והפרי חדש (ס"ק א') כתב דהעיקר כהרשב"א דמסתבר טעמא, דמאי טעמא יש לגזור ולאסור של אבן אם לא אטו דמיא, ודמיא נופיה הרי גזרינן בה כח ראשון אטו כח שני, והוה ליה כעין גזרה לגזרה, עכ"ד. ותמנהי עליו דרב גובריה להמציא סברות נגד בעלי הש"ס, דאפילו להרשב"א על כל פנים אוקימתא קמא סבירא ליה דגזרינן אבן אטו דמיא בכח שני, ואיהו מסתבר ליה דלא כוותיה. ובאמת צריך טעם לדעת הרמב"ם והרא"ש ז"ל דפסקו גם כלישנא קמא. והנראה לעניות דעתי אליבייהו דלאו מטעם גזרת דפחרא אטו דמיא אתו עלה בגמרא, וכמו שכתב הפרי חדש, דהוה ליה כעין גזירה לגזירה. אלא מטעם אחר, דמסתבר להגמרא דכל שאינו שוחט בדרך השוחטים אסורים לכתחלה שמא ישהה, שיהיה איזה עיכובא בגלגל, או שהאוחז הגלגל מחמת כבודו ישהה בו, או ידרוס כגון שיכביד הגלגל על הצוואר, או שהאוחז הצוואר ירא שמא לא יגיע להגלגל באופן שישחט כדינא וידהוק להגלגל, והוה ליה דרסה. וסבירא להו להרמב"ם והרא"ש כיון דסתמא דתלמודא אמרה להני תרי אוקימתות, ואית לן סברא לתרווייהו שאינן מתנגדות זה לזה, אית לן למימר דתרווייהו הלכתא נינהו. ולהכי נראה לעניות דעתי לדינא, אפילו אם תימצי לומר דאיתא לדהרשב"א, מכל מקום בשוחטי זמנינו דלא אימון במ כראוי, פשיטא דאיתא לסברות הנ"ל, ויש לאסור האידינא לכל אדם לכתחלה, וכדעת הרמב"ם והרא"ש והנמשכים אחריהם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

וכבר התבאר לעיל דף יב: ששחיטת חולין⁷ אין צריכה כוונה, וילפינן טעמא מדרגלי רחמנא בקדשים שהשוחט את⁸ הקדשים ולא נתכוין לשחיטה⁹, אלא כמתעסק, הרי אלו פסולין עד שיתכוין לשחיטה כמו שהתבאר במסכת זבחים דף נז. דכתיב (ויקרא א, ה) וְשַחַט אֶת פֶּן הַבֶּקֶר לְפָנַי ה'. עד שתהא השחיטה לשם בן בקר, מכלל דחולין לא בעי כוונה.

אבל כח גברא מיהו בעינן, דכתיב (דברים יב פסוק כא) וְזָבַחְתָּ וּגּו' וְאָכַלְתָּ וּגּו', מה שאתה זוכה אתה אוכל, כלומר שתהא הזביחה באה מכתך. כמו שיתבאר להלן דף לא. בעזה"ת.

לפיכך אם מים הם המסבבים את הגלגל ושם הצוואר כנגדו בשעה שסיבב, ונשחט, הרי זה פסולה, דשחיטה זו לא מכת אדם בא.

ואם אדם פטר את המים, כגון שהיה שסתום המעכב את זרימת המים, ובא ישראל ונטל את השסתום והלכו המים וסבבו את הגלגל ונשחט, הרי זה כשירה, שהרי מכת האדם הלכו המים.

במה דברים אמורים, שנשחט בסביבה הראשונה, אבל מראשונה ואילך פסולה, שפסק כח האדם, וכח המים בעצמן הם המסבבים, ואפילו בסביבה ראשונה דוקא דיעבד, אבל לכתחילה לא, שגוזרים אנו אטו סביבה שניה שהיא פסול דאורייתא.

ואפילו בסביבה ראשונה דוקא שהגלגל סמוך¹⁰ לשסתום המעכב את המים, שכשהסיר השסתום מיד באו המים וגלגלו ושחטו, אבל אם הגלגל רחוק

⁷ שו"ע ונו"כ שם ג א

⁸ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הלכה ג

⁹ לשון רבינו ז"ל מורה קצת כדעת התוס' ז"ל שפירשו בפ"ק דחולין ובפ' ב"ש דאפי' מתכוין לחתיכת סימנין נקרא מתעסק עד שיתכוין לשחיטה דאי לא מתכוין אפי' לחתיכת סימנין בחולין נמי פסול ואף על גב דהם לא כתבו כן אלא לרבנן ואנן קי"ל כר' נתן דפליגי עליהו בפ"ק דחולין ובחולין כשר מ"מ אפשר דאפי' ר' נתן מודה דבקדשים בעינן שיתכוין ממש לשחיטה דליכא פלוגתא בין ר' נתן ורבנן בקדשים אלא בחולין דוקא. לח"מ שם

¹⁰ כן משמע פשוט בגמרא התם דקאמר רב פפא, והני מילי בכח ראשון, פירש רש"י ז"ל (ד"ה בכח ראשון) שקשרו סמוך לשפת המים וכיון שנקב נקב בשפת המים, מיד באו המים עליו. אבל בכח שני שקשרו ברחוק כו', עכ"ל. ומדויק בזה נמי לשון רש"י ד"ה בכח ראשון שבתירוץ אבעית אימא וזה לשונו, מיד כשנטה הדרף המעכב את המים והתחיל לגלגל ובתחלת גלגולו שמה שחט כו', עכ"ל. ולכאורה לשון מיד אך למותר כיון

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

קצת מהשסתום, והמים זרמו בתעלה או צינור וכדומה כבר פסק כח האדם בבא המים לגלגל, ואפילו בסביבה ראשונה השחיטה פסול דאורייתא.

כל דיני גלגל שנתבארו הוא בשאינם מחוברים לקרקע או לבית, רק שמחובר לאיזה כלי העומד, או אדם או חזו אותו, אבל מחוברים כבר נתבאר שהוא בכלל דיני תלוש ולבסוף חברו.

תפס סכין¹¹ בידו ופתח ידו¹², אפילו בכוונה¹³ שתלך ותשחוט, או מונחת בחיקו ועמד, ונפלה הסכין ושחטה, הרי זה פסולה, שלא הלכה מכחו, רק עד עתה היתה מעוכבת בידו, וכשסר כחו ממנה הלכה בעצמה¹⁴.

זרק אבן והכה בסכין, והלכה הסכין ושחטה, פסולה מספק¹⁵, דכח כחו הוא, ודלמא לאו ככחו דמיא.

דכתב ובתחלת גלגולו היינו מיד, אלא דקמשמע לן דהגלגל סמוך ומיד בהסרת הדרף מתחיל לגלגל, אבל ברחוק מקום לא. וכן הדין פשוט אפילו לענין נטילת ידיים דרבנן, עיין א"ח סימן קנט ז. ובאמת לדינא אין להתיר מספק כי אם סמוך ממש, שהדרף אצל הגלגל. אף על גב דבנטילת ידיים, משמע קצת באורח חיים להקל יותר, התם דרבנן והכא דאורייתא תבו"ש שם ג

¹¹ ש"מ"ח א – ג

¹² בטור ושלחן ערוך (סעיף א') כתוב סתמא שהיה סכין מונח בידו או בחיקו ונפלה מידו כו', וכן הוא בתורת הבית ארוך (בית א' שער א', י"א ע"א). ויש מקום למעות בלשון זה דדוקא נפלה מעצמה כמו נפילה מן השלחן או מן הקורה. אבל אם על ידי פתיחת ידו או עמידתו נפלה, כהפילה הוא דמיא. אבל המעיין בתורת הבית ארוך יראה להדיא שאינו כן דהביא גמרא פרק כיצד הרגל (ב"ק כ"ו ע"ב) דאמרינן התם היתה אבן מונחת לו בחיקו ועמד ונפלה, לענין נזקין חייב. ורצה הרשב"א ללמוד מהתם לנידון דידן, דכחו הוא. ומה ראייה, שאני התם דמחמת עמידתו נפלה, אלא שמע מינה דהכא נמי מיירי הרשב"א בהאי גוונא, ואפילו הכי מסיק דלא כחו הוא. והטעם, צ"ל כמו שכתבתי בפנים. ולא דמי לפוטור מים עד שמגלגלים הגלגל הקבוע בו סכין ושחטה כשירה, אף על גב דהמים מעצמם הולכים והוא רק הסיר עיכובם. התם שאני, כיון דהעיכוב לא היה מכחו רק היו מעוכבים ממקום אחר והוא עשה פעולה שהסיר המעכב, ובלא הוא לא היה נשחט אם כן מפעולתו נשחט. ואפילו הוא עיכב המים בדרף ואחר כך הסיר עיכובו ושחטה, נמי כשר שהרי בעיכובו נתאספו המים יותר והלכו אחר כך בכח יותר, והוה ליה כחו. מה שאין כן בנידון דידן, שלא עשה שום פעולה כי אם סילוק כחו בעלמא, ואלו לא הוא פשיטא שהיה נשחט, משום הכי לאו כחו הוא. כצ"ל. תבו"ש שם ב

¹³ לשון הטור והשלחן ערוך (סעיף א') וכן אם היה הסכין מונח כו' או מחיקו שלא בכוונה, עכ"ל. וצריך לומר דהאי שלא בכוונה פירושו שלא כיון להפילו בכחו. אי נמי, נמשכו אחר לשון הרא"ש (פ"ב סי' ח') שכתב כן, ואיהו סבירא לי דבכוונה תליא מילתא. אבל עיקרא דהאי דינא הוא מהרשב"א בתורת הבית (בית א' שער א', י"א ע"א), דלאו מטעם כוונה אתא עלה כי אם מטעם דאין זה כחו. תבו"ש ג

¹⁴ ואנן בעינן דכח אדם יעשה פעולה שתלך ותשחוט.

¹⁵ דין זה נסתפק לי מדאיתא פרק הגולין (מכות) דף ח' (ע"א) דפליגי רבי ורבנן גבי גלות, וסבירא ליה לרבי דלא פטור מגלות כי אם בזרק אבן והכה בענף הדקל, והענף הכה בתמרים והפילים ובנפילתם הרגו, דכהאי גוונא הוה ליה כח ג'. ורבנן פטרי אפילו בכח ב', דהיינו האבן הכה בתמרים ונפלו והרגו, דסבירא להו דכח כחו לאו ככחו הוא. אם כן, לרבנן, דקי"ל כוותייהו כדפסק הרמב"ם ז"ל הלכות רוצח (פ"ז הל' ט"ז) וכתב שם הטעם משום דכח כחו הוא, י"ל דהכי נמי בנידון דידן, דבעינן כח גברא, נמי לאו ככחו הוא. ומפוטור מים המבואר סימן ז' (סעיף א') אין ראייה לומר הא המים הם כח ראשון ומכחם הולך הגלגל עם הסכין שהוא כח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

זרק סכין והכה בכותל ומכח ההכאה חזרה לאחוריה ושחטה בחזירתה כשר, ואין זה כח כחו, אלא כח ראשון הוא¹⁶, דהסכין הראשון הוא ששחט.

ואם זרק סכין למעלה והלכה לצדדין ושחטה, כשר¹⁷, דמכחו הלכה¹⁸. ולכן אם זרקה למעלה, ואחר שעלתה למעלה ירדה למטה כנגדה ושחטה בירידתה, פסול.

וכל הפסול משום דלאו כחו הוא, אפילו נתכוין לשחוט לא מהני.

ג. האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמיא ומית

חייב מ"ט גירי דידיה הוא דאהני ביה זה"מ בכח ראשון

אבל בכח שני גרמא בעלמא הוא

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף עז: שמי זרק אבן¹⁹ למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב. הכופת את חבירו והניחו במקום שאינו יכול לברוח והציף עליו מים ומת הרי זה נהרג עליו, והוא שימות מכח ראשון הבא ממעשיו.

ד. מנין לשחיטה שהוא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת

לשחוט

כבר התבאר לעיל דף טו: ש השוחט בדבר המחובר לקרקע, או לגוף, שחיטתו פסולה דאורייתא, דילפינן (בראשית כב, פסוק י) ויקח את המאכלת לשחוט, דדבר הנלקח בעיני דהיינו תלוש.

שני. לא דמי, דהתם איתנהו למים בשעת שחיטה ומגלגלים בכחם שהוא כח ראשון בשעת שחיטה. אבל הכא בשעת שחיטה, האבן הלך לו ולא נשאר כי אם כח אבנים, והוה ליה כח כחו. וי"ל דהא לא דמיא אלא לסיפא דגלגל הנזכר דאמרינן התם והני מילי בכח ראשון אבל בכח שני לא. ואיך שיהיה, שמעינן מהתם דמהלקינן בין כח לבח, ולכן בעניותינו אין לנו להקל. תבוי"ש ד

¹⁶ כן כתב הפרי חדש (ס"ק א'), עיין שם ראייתו. וכדבריו, מוכח להדיא בסנהדרין דף ע"ז (ע"ב) דכהאי גוונא כח ראשון הוא דאמרינן התם זרק בכותל וחזרה לאחוריה והרגה, חייב גלות

¹⁷ הכי איתא בסנהדרין שם (ע"ז ע"ב), דכהאי גוונא כחו הוא. אף על גב דאמרינן התם (ע"ח ע"א) כח כחוש הוא, מכל מקום מדמחייבינן התם עלה מטעם כח בהדיא, שמע מינה דכח כחוש נמי כח הוא. תבוי"ש ו

¹⁸ דאי לאו כחו הוא היתה יורדת למטה כנגדו.

¹⁹ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ג הלכה יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

ה. תלוש ולבסוף חברו לענין עבודה כוכבים הוי תלוש ...

המשתחוה לבית שלו אסרו

כבר התבאר במסכת ע"ז דף מז: שאף על גב²⁰ שעין עבודה זרה שהיה תלוש ונטעו שאינו נאסר, היינו משום שחזר ונשרש בקרקע חשיב כמחובר²¹, אבל שאר תלוש ולבסוף חברו חשיב כתלוש.

לפיכך הבונה בית לע"ז שיהא הבית עצמו נעבד, אף על פי שעדיין לא השתחוה לו, או המשתחוה²² לבית בנוי נאסר בהנאה, אבל אם לא בנאו לעובדו אלא להעמיד בו ע"ז הרי זה משמשי ע"ז, ואינו נאסר עד שישתמש בו²³.

ואם היה הבית של גוי בנוי וסיידו וכידו פירוש צר בו צורות²⁴ הגוי לשם ע"ז לעובדו, אם בא ישראל לבטלו נוטל מה שחדש, והחידוש אסור בהנאה²⁵ מפני שעשאהו לעובדו, ושאר הבית חזר להתירו, והוא שעדיין לא נעבד הבית. אבל עובד כוכבים אין צריך ליטול הכל אלא בכל שהו שנוטל מועיל²⁶.

אבל אם השתחוה הגוי נאסר כל הבית ובעי גוי לבטלו. ובשל ישראל אין לו בטלה עולמית²⁷.

²⁰ שו"ע ונו"כ קמה ג

²¹ לבוש וט"ז ו בשם הר"ן וכתב שלדעת רש"י דבאילן מיירי שלא נטע יחור אלא גרעין אבל בנטע יחור הוה באמת תלוש ולבסוף חברו והוי תלוש

²² דוקא השתחויה כיון שעשה מעשה אבל באמירה בעלמא אף על פי שהזמינה לע"ז לא נאסרה. בית הלל ס"ק א' עיין שם באורך.

²³ לבוש וט"ז שם ו

²⁴ ט"ז שם ז

²⁵ ואין לו ביטול עולמית אם הוא של ישראל ואם הוא של עובד כוכבים עד שיבטלנו העובד כוכבים. ש"ך יב

²⁶ ט"ז שם ח מהב"י בשם הר"ן, וכן בש"ך יא

²⁷ ר"ל שעל כל פנים עובד כוכבים עשאו אלא שמכרו אחר כך לישראל אבל אם ישראל עשאו לא נאסר עד שיעבד כ"כ ב"י וראיתי מאן דמוקי לה (הגהות הדרישה) כאן בישראל מומר דהוי כעובד כוכבים בזה והבל יפצה פיהו דדינו כישראל בזה ולכל עונשי שבתורה כמ"ש ר"ם קל"מ. ט"ז שם. וכן בש"ך ח אולם הש"ך הביא הגהות הדרישה ולא חלק עליו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

הכנים ע"ז לתוך הבית, כל זמן שהיא שם הבית אסור בהנאה מפני שהוא משמש ע"ז, וכשמוציאה הותר מיד. והוא שלא הקצוהו לע"ז אלא לפי שעה²⁸, לפיכך מועיל הוצאה לפי שעה אפילו דעתו להחזירה, או אפילו הוציאה ישראל מותר כיון שלא הוקצה לכך אינו משמשי ע"ז מן התורה כלל ואין צריך ביטול.

אבל אם הקצוהו למשמשי ע"ז²⁹, אינו מותר אלא אם כן הוציאה משם דרך ביטול, דהיינו שהוציאה גוי על מנת שלא להכניסה עוד שם, וזה אינו מועיל ע"י ישראל³⁰ אלא ע"י גוי, שבישראל לא מהני ביטול ע"ז. ואם הבית הוא משמשי אליל של ישראל לא מהני ביטול עולמית שאליל של ישראל ותשמישה אין להם ביטול³¹.

ו. אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם

עוד התבאר שם דף מה. שלא אסרה³² התורה בע"ז אלא ע"ז המיטלטלת ויש בה תפישת יד אדם, אבל דבר המחובר לקרקע לא אסרה אפילו עשאו ע"ז ועברה, דכתיב³³ (דברים יב פסוק ב) אלהיהם על ההרים כלומר צלמיהם ופסליהם שעל ההרים אסרתי לך, ולא ההרים עצמן אף ע"פ שעשאו אלוה.

לפיכך המשתחוה להר לא נאסר ההר, ואפילו אבני ההר, שנדלדלו ונעקרו מאליה והשתחוה להם, אם עדיין הם במקומם, או אפילו נעקרו לגמרי רק שלא נעשה בידי אדם³⁴, ועבדם שם אינם נאסרים, כיון שמעולם לא היה בהן

²⁸ לבוש וש"ך שם יד

²⁹ ע"י בשו"ת שואל ומשיב קמא חלק ג' סי' ע"ב וע"ג שבי' שם לענין בית תפלה של אומה לומעראנע"ר שאין להם שום צלם ושום דמות רק במה שאומרים מזמורי תפילות של אותו האיש וכו' ועתה עזבוהו ועשו להם בית תפלה אחרת אם לקנות בית זה לביהמ"ד או לביהכ"ס וכ' שם דבבית כזה כל שעזבוהו זהו בטילה ומותר לעשות ממנה אפי' ביהכ"ס וביהמ"ד עיין שם באורך

³⁰ לבוש וש"ך שם טו

³¹ ש"ך טז

³² שו"ע ונו"כ יו"ד קמ"א א

³³ לבוש וש"ך שם א

³⁴ ט"ז שם ב ועיין בש"ך א שזהו דעת הרמב"ם (והטור) והר"ן תמה עליו כיון דאיכא פלוגתא ה"ל ספיקא דאורייתא ולהורא וכ' שכן פסק הרמ"ה ומביאו ב"י, ועוד שגם רבינו ירוחם נ"ז ח"ד כתב ופשוט המשתחוים לאבני הר שנדלדלו אסורים שאין דינן כהר ע"כ וכ"פ הראב"ד בהשגות, וכתב להלכה "אבל לפעד"נ דעת הרמב"ם ברור דבש"ס (ד' מ"ז ע"א) מספקא אי בני ר' חייא דהיינו חזקי' שרי ור"י אסר או איפכא בירושל'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

תפישת יד אדם רק מאליהן נעקרו. אבל אם טלטל אותם אסורין³⁵. וכן אם אינם במקומם ואינו יודע איך באו לשם אם השתחוה להם נאסרים³⁶.

וכן אם השתחוה לביצה שלא טלטלה אדם ולא העמידה מאז שהטילה אותה התרנגולת³⁷.

וכן נהרות ומעינות בין של רבים ובין של יחיד³⁸ חשיבי כמחוברין ואינן נאסרין, אולם במים שהם תלושין ומקוין בקרקע, י"א³⁹ של רבים אינם נאסרים, ויש אוסרים⁴⁰.

פרק כל הצלמי' הלכה ו' איתא בהדיא דחזקיה שרי ור"י אסר וא"כ לא שבקינן מאי דפשיטא לירושל' משום מאי דמספקא לש"ס דידן ועוד דהרי ר' יוחנן גופיה חיבר הירושלמי וא"כ ע"כ ר"י עצמו אומר שהוא אוסר וא"כ הדבר ברור דק"ל כחזקיה דשרי קצרתו בזה ודוק

³⁵ ועיין חכמת שלמה הקשה לי ידידינו הרב הגדול מוה' צבי הירש הכהן ראפפורט מדובנא נ"י למה בניסך לה יין בין קרניה [עבודה זרה גר, א] מוכח דדוקא לגבוה אסור אבל להדימ לא נאסר בזה, ומאי שנא טלטול אבנים או זקיפת ביצה [שם מו, א] דהוי מעשה לאסרה אף להדימו. והשבתי לו דלא קשיא מידי דזה הוי כעין דאמרינן בפרק ג' דבבא קמא ופ"ב דבתרא לחלק בין בדידיה קעביד מעשה ובין בדחבריה קעביד מעשה ייע"ש, כן הכי נמי בשלמא בזקיפת ביצה או טלטול אבן דבגוף הדבר הנאסר עביד מעשה, לכך נחשב מעשה שאסרו אף להדימו, מה שאין כן בניסך לה היין דלאו בבחמה קעביד מעשה רק בשלו ומה שנוגע בבחמה הוי רק ע"י דבר אחר ולכמה דברים מגע ע"י דבר אחר לא נחשב נגיעה ואם הוי נגיעה הוי רק נגיעה בעלמא, לא מעשה, לכך אינו נאסר בזה להדימו, מה שאין כן היפוך וטלטול הוי מעשה ממש וטלטול מוקצה אסור, ונגיעה במוקצה מותר, לכך אין לו דמיון זה לזה וזה פשוט וברור ודוק

³⁶ דמה שכתב שלא במקומם מותרין לא בא אלא לאפוקי אם מצאן שלא במקומם והשתחוה להם דכי האי גוונא איכא למיחוש לתפיסת יד אדם. קבל יאודה בדרב"כ ב

³⁷ תפארת למשה שכ' דה"ה אם השתחוה לביצה ולא נקפה מתחלה לכך מותר להאי מ"ד כדמשמע בשמעתין בשלחן ערוך כתב. וכן הנהרות והמעיינות של רבים, ונ"ל דהוא הדין של יחיד, דכיון דטעמא משום שהם מחוברים דומיא דהרים, מאי שנא של רבים מאי שנא של יחיד, אלא אשגרת לישנא דגמרא נקטיה, דאיתא שם בגמרא [ע"ז מז ע"א] בהך סוגיא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק מים של רבים אינם נאסרים.

לבוש שם והסכים עמו הש"ך ב ודלא כפרישה. ועיין בט"ז ג שהסכים לדינא וביאר בדרך אחרת את הגמ'³⁹ לבוש וכ"מ בט"ז שם וכ"כ בבית מאיר ובס' משנת חכמים סי' מ' ביבין שמועה ס"ק א' דהעיקר כהט"ז עיין שם.

⁴⁰ ש"ך שם דבש"ס מוכח דתלושין אפילו של רבים נאסרים מטעמא דלמאי קא סגי' דאל"כ מאי פריך והא אמר ר"י משום רשב"י מים של רבים אינן נאסרים ודלמא היינו להדימו ובתלושים ומבעיא ליה דלמא לנסכים אסורים גם במחוברים אלא ודאי תלושים אפילו של רבים אסורים להדימו והשתא רשב"י ע"כ במחוברים מיירי ולנסכים דאי להדימו אפילו של יחיד אינם נאסרים כיון דמחוברים ודוק. ובנקה"כ דאי בשל רבים אפילו בתלושים שרי ליתא, דאם כן תימה גדולה למה השמיטו דין זה הרי"ף והרא"ש ושאר כל הפוסקים ולא הזכירו שום אחד מהן, וזאת הראב"ד בהשגות פרק ח' מהלכות עבודת כוכבים [הלכה ב] שכתב כן דמים של רבים אינן נאסרים, ואין שום פוסק שהזכיר זה, ואדרבה מדברי הרמב"ם [שם] והטור ושו"ע נראה להיפך. אולם עיין בביתאור הגר"א שם כתב כלבוש והט"ז וכתב "ודברי הש"ך תמוהין הן למאד דשם מ"ז א' בשל יחיד מיירי כמש"ש ל"צ דקא כו' ולס"ד אכתי לא חילק בין רבים ליחיד וכן מ"ש הש"ך דתלושין אסורין דלמאי קא סגי' קשה להולמו (וגם מ"ש בנקודות הכסף דחוק מאד)"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

**ז. הכופה קערה על הכותל בשביל שתודח ה"ז בני יותן ...
בשביל שיודח הכותל איז זה בני יותן ... בכותל מערה
אבל בכותל בנין בשביל שלא ילקה הכותל ... בשביל
שיודח הכותל ה"ז בני יותן**

כבר התבאר במסכת קידושין דף נט. וב"מ דף כב: שכל אוכל הראוי⁴¹
לקבל טומאה⁴², אינו מקבל טומאה אלא אם כן נרטב תחילה באחד
מ"שבעה משקים" מים, טל, שמן זית, יין, חלב, דם, דבש דבורים. המכשירו
לקבל טומאה. ואינן מכשירין עד שיפלו על האוכלין ברצון הבעלים.

אולם משקה שנפל על האוכל בתחילה ברצון בעלים אף על פי שאין סופו
ברצון⁴³ או שהיה סופו ברצון ואין תחלתו ברצון הכשיר⁴⁴. וי"א⁴⁵ שאפילו
אם רצה בו תחלה לשום דבר תלוש אף על פי שנפל על האוכל שלא לרצון,
ואין בו רצון לא בתחילה ולא בסוף הרי הוא מכשיר⁴⁶.

ומשקין שנתלשו⁴⁷ מן הקרקע שלא ברצון, אינן מכשירין⁴⁸.

⁴¹ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק א הלכה א ב

⁴² הטעם לכך הוא: "לפי שהתורה לא תחשב שום דבר, להיות ראוי לדינים שבו, עד שעת גמר מלאכתו, כמו
בפירות לעניין תרומות ומעשרות... ולפי שדרך בני אדם בקצת פירות וירקות להדיחם מעפרם מרם שיאכלו
אותם, לכן נאמר על כולם דרך כלל, שלא יהיו נקראים אוכל, עד שיוכשרו במים" (חינוך מצוה קס)..

⁴³ מדברי הרמב"ם נראה שמפרש תחלתו בנפילתם על האוכלין, ואינו מובן דא"כ מאי סופו, וצ"ל דסופו
פירושו לאחר שעה, כלומר דלאחר שעה היה שלא לרצון מפני שראה שהמשקין קלקלו האוכלין, וסופו ולא
בתחלתו הוא להיפך, דבעת שנפלו על האוכלים היה לו לא לרצון, ואח"כ באיזו משך ראה שהם מועילים
להפירות והם לרצון. ערוך השולחן העתיד הלכות טומאת אוכלין סימן קעח סעיף ו

⁴⁴ רמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק יב הלכה ב ג

⁴⁵ השנות הראב"ד שם

⁴⁶ כפי הר"ש והר"ב מכשירין פ"ד מ"א דתחלתו מקרי לשאר תשמיש קודם שנפלו על הפירות, וסופו מקרי
בעת נפילתם על הפירות, כגון שרצה הקערה שלו להדיחה ונפלו עליה גשמים והדיחה ואח"כ נפלו על הפירות
שלא לרצונו, או שמתחלה לא רצה בהגשמים בעת שנפלו על אחת מכליו ואח"כ כשנפלו על הפירות היה
לרצון, כגון שהיה צריך להדיח את הפירות וכיוצא בזה.

⁴⁷ רמב"ם שם הלכה ב

⁴⁸ להרמב"ם צריך שני רצונות רצון אחד בנפילתן על האוכלין ובלא זה אינו מכשיר וצריך רצון בתחלה או
בסוף כמו שנתבאר, ורצון שני בעיקר המים שאין מכשירין אלא כשהן תלושין, וכל מים מקודם הלא היו
מחוברים בנהר או במעיין או בעבים ואח"כ נעשו תלושים, אם כשנעשו תלושים היה זה ברצון מכשירין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

לפיכך אדם או כלים או פירות שנבללו במשקין ונתלשו שלא ברצון, אף על פי שנגעו אוכלין באותן משקין ברצון לא הוכשרו שהרי אותן המים שלא לרצון נתלשו וכאילו הן עדיין בקרקע שאינן מכשירין.

היו המים שעל האדם ועל הכלים ועל הפירות תלושין ברצון, ונגעו בהן אוכלין ברצון הוכשרו⁴⁹, וי"א⁵⁰ גם אם נגעו באוכלין שלא לרצון הוכשרו, וכן כשנפלו על האוכלין ברצון אף על פי שהתלישה היתה שלא לרצון מכשירין

הכופה קערה על הכותל בשביל שתורח הקערה, המים שבה מכשירין שהרי החשיב אותם לשימוש דבר התלוש, ולכן אם הניח בהן פירות הוכשרו מפני שהן תלושין בכלי לדעת⁵¹. וי"א⁵² שגם אם לא הניח פירות לדעת מכשירין.

כפאה בשביל שלא ילקה הכותל, שאינו רוצה שיגיעו המים ויהרס הכותל, המים שבה אינן כתלושין, שהרי אינו רוצה בביאת המים, ולפיכך אם נתן בה אוכלין לא הוכשרו.

נתכוון שיודח הכותל, אם היה כותל בית הרי אלו מכשירין שהתלוש שחיברו לעניין הכשר הרי הוא כתלוש ונמצאו מים שעל כותל בית זה, כמים

כשנפלו על האוכלין ברצון, ואם לאו – נחשבו לעולם כמחוברין לעניין הכשר. ערוך השולחן העתיד שם סעיף ה.

⁴⁹ מבואר דעת רבינו ז"ל דאף בנתלשו ברצון בעי שיגעו בהם הפירות לרצון. והא דתנן בריש מכשירין כל משקה שתחלתה לרצון אף על פי שאין סופה לרצון או שסופה לרצון אף על פי שאין תחילתה לרצון הרי זה בכי יתן אין רבינו ז"ל מפרש כפי רש"י ז"ל בחולין דף מ"ז ע"א וכן פירשו הר"ש והרא"ש והרע"ב ז"ל שם. דתחילתה היינו התלישה וסופה היינו הנפילה על הפירות. וס"ל דבחדא מנייהו סגי. וכן ס"ל להראב"ד ז"ל בהשגתו לה"ב שכתב שאם רצה בו תחילה לשום דבר תלוש אף על פי שנפל על האוכל שלא לרצון ואין בו רצון לא בתחילה ולא בסוף הרי הוא מכשיר. וכמ"ש רש"י ז"ל שם אי אחשבינהו לגשמים בירידתן לצורך שום דבר ואח"כ נפלו פירות לתוכה אף על גב דלא ניחא ליה בהאי הוי מוכשרין. אבל רבינו ז"ל מפרש דבעי שתהיה הנפילה על פירות ברצון אף שהיתה התלישה ברצון. והא דתחילתה וסופה תרוייהו מפרש בנפילה על הפירות. וכמ"ש בריש ה"ב ומרן ז"ל בכס"מ שם כתב דאף שאין נראה מדברי רבינו ז"ל כדברי הראב"ד ז"ל מ"מ הוא נלמוד מדין כופה קערה על הכותל שיבוא בפרק זה ע"כ. ולא זכיתי כלל להבין כונתו. דהתם לדעת רבינו ז"ל מיירי שנפילת הפירות היה ברצון וצע"מ מרכה"מ

⁵⁰ השנות הראב"ד שם

⁵¹ כיון שצריך שני רצוניות לכן לא מספיק מה שנתלשו המים לדעת אל צריך גם שיניח הפירות מדעת למרות שהמים אינו לדעת הפירות. ערוך השולחן העתיד שם סעיף יא.

⁵² השנות שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

שבכלים שמעונין בביאת התלוש ומכשירין, וי"א⁵³ שרק אם הניח פירות מדעת בכלי וכנ"ל.

ואם היה כותל מערה שאינו בנין אלא עצמה של קרקע, המים שעליה אינן בתלושין מן הקרקע שהרי הוא צורך המחובר.

דף טז:

ח. תלוש ולבסוף חברו לענין שחיטה ... נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה שאני סכין דלא מבטל ליה

כבר התבאר דף טו: כמו שהתבאר השוחט בדבר המחובר לקרקע, או לגוף, שחיטתו פסולה דאורייתא, דילפינן (בראשית כב, פסוק י) ויקח את המאכלת לשחט, דדבר הנלקח בעיני דהיינו תלוש.

ובתלוש ובסוף חברו בקרקע, אם בטלו דהיינו שאין דעתו לעקרו משם, הוא בגמרא איבעיא דלא איפשטא אי הוה כמחובר, וי"א⁵⁴ שלכתחילה לא ישחוט, ובדיעבד כשר, וי"א שיש להחמיר⁵⁵, דהוה ספיקא דאורייתא, ואם

⁵³ לדעת הרמב"ם כמו שהתבאר לעיל.

⁵⁴ דעת המחבר שם.

⁵⁵ כתב הבית יוסף (ד"ה אין שוחטין בכל דבר המחובר), כיון דהרי"ף (ד' ע"ב), והרמב"ם (הל' שחיטה פ"א הל' י"ט), והרשב"א (תוה"ב בית א' שער ב', י"ד ע"א), ובעל העיטור (הל' שחיטה, כ"ג ע"ג) כתבו להקל בבעיא זו, הוה ליה הרא"ש (פ"א סי' כ"ב) יחיד לגביהו, עכ"ל. ועל פי זה פסק בשלחן ערוך (סעיף ב') להקל. ותמהני איך כתב דהרא"ש יחיד הוא ולא הביא מה שכתב רבינו ירוחם (נמ"ו ח"ב, קי"ז ע"א) להחמיר, והעיד שרוב הפוסקים פסקו להחמיר, וכן דעת הרז"ה ז"ל (בעל המאור ד' ע"ב ד"ה קשיא), והרא"ה ז"ל בבדק הבית (בית א' שער ב', י"ג ע"ב ד"ה עוד כתב). ובספר מלחמות ה' (שם) משמע נמי דלא הכריע ונסתפק לדינא. והרשב"א גופיה כתב בקצר (שם, ט"ז ע"א) וזה לשונו, יראה לי דכשרה ויש מי שאוסר, עכ"ל. אלמא, דמקמי הרא"ש איכא דאוסר, ולא החליט הרב ז"ל להיתר. וכן דעת רש"ל (יש"ש פ"א סי' ל"ד), ורוב האחרונים. ויש להחמיר דדאורייתא היא כמו שכתב רש"ל, והכי רהיטא דסוגיא דגבי הכשר זרעים גם כן דדאורייתא היא, וכן הוא דעת הרא"ש וכל הפוסקים הקדמונים דמהדרי למיהב טעמא למה שפסקו הרי"ף והרמב"ם לקולא בבעיא זו, ולא כתבו בפשיטות דיש להקל בדרבנן. אלמא, דסבירא להו דדאורייתא היא. ומה שהקשה הב"ח בקונטרס אחרון (ד"ה בדי"א במחובר מעיקרו) אי דאורייתא היא מאי טעמא בעבודה זרה הוי בתלוש ובהכשר כמחובר, נראה לי דהיינו טעמא דבעבודה זרה דומיא דהר בעינן וסתם הר מחובר מעיקרו, או דומיא דאילן נשרש. ובהכשר בעינן תלוש דומיא דכלי דמינה ילפינן תלוש כמו שכתב רש"י ז"ל (ט"ז ע"א ד"ה לענין הכשר זרעים תנאי היא), וסתם כלי תלוש גמור. תבו"ש שם יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL1l7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

לא ביטלו, שדעתו לעקרו, לא ישחוט בו לכתחילה מדרבנן משום גזירת מחובר, ובדיעבד כשירה.

כשחברו סתם ולא העלה בדעתו אם להניחו או לעקרו⁵⁶, יש לנו להבחין בדבר שחיבר, אם הדרך עולם שלא להניחו, כגון נעץ סכין בכותל, סתמא לא בטל, עד שיבטלנו בדעתו, ואם הוא דבר שדרכו להניחו, כגון ששתל קנה בארץ, או צור בכותל, סתמיה בטל, אלא אם כן כיוון שלא להניחו.

ואם חבר דבר בקרקע ונשרש שם, אפילו לא בטלו, הוה ליה מחובר, דהשרשתו משוי ליה מחובר לכל דבר.

ט. נעץ סכין בכותל ... שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה אבל סכין למטה וצואר בהמה חיישינן שמא ידרוס

⁵⁶ בעין חילוק זה הוא בגמרא עירובין דף ע"ח (ע"ב) וסוכה דף ד' (ע"א). וכן משמע בגמרא חולין (ט"ז ע"א) דבבית וכותל דעבודה זרה ודהכשר לא פרט דאירי בביטלו, והיינו משום דאפילו סתמיה הוה כביטלו עד שיכווין, כמו שכתב הרא"ש (פ"א סי' כ"ב) והרשב"א (תוה"ב בית א' שער ב', י"ד ע"א) גבי קנה וצור. ובתר הכי גבי סכין קאמר שאני סכין דלא מבטיל ליה, ולא קאמר בדלא ביטלו, אלא דהסכין סתמא הכי הוא. והכי מדייק בחידושי ה"ז (טו)¹ בכל ענין ששחט כשירה, בין שהסכין בידו ומעבירו על הצוואר שתחת הסכין, * וזו היא עיקר דרך שחיטה, ובין שאוחז הסכין בידו, או נעצו בקורה תלושה, או מחובר שלא בטלו, והחוד של סכין למטה, והעביר הצוואר תחת הסכין בהחוד עד שנשחט כראוי.

ובין שהצוואר למעלה והוא שוחט בהעברת סכין מתחתיו בחודו למעלה, או אוחז סכין בידו והחוד למעלה, או נעצו בדרך הנזכר, והעביר הצוואר על חוד הסכין עד שנשחט.

במה דברים אמורים בעוף, אבל בבהמה, אם נעץ הסכין בין בתלוש בין במחובר שלא בטלו והעביר הצוואר על חודו של סכין שהוא מתחת לצוואר, פסולה, דחיישינן שמא מחמת כובד הבהמה שהכבירה על הסכין בא לידי דרסה, ואפילו אמר ברי לי שלא דרסתי, אסרו חז"ל שחיטתו דיעבד, שלא יעשה כן פעם אחרת ויבא לידי מכשול.

ונ"ל דאפילו הסכין בידו ושוחט על ידי העברת צוואר הבהמה עליה, דינו כנעץ.

עוד נראה לי דאפילו מעביר הסכין מתחת לצוואר הבהמה לא שרי רק כשראש הבהמה קשורה למעלה, דאז אין לחוש שתכביד על הסכין, אבל אם עומדת כדרכה או מונחת יש לאסור בדיעבד מטעם דרסה כנזכר:

ת. כל הדרכים המבוארים להיתר בסעיף שלפני זה, היינו בדיעבד, אבל לכתחילה לא, דבקצתם עדיין יש קצת חשש דרסה, וקצתם אינם דרך שחיטה שהוא רגיל ואימנ את ידו בה.

ואין לשחוט לכתחילה בין בהמה בין עוף כי אם שהצוואר יהיה למטה או בצדדים והסכין בידו ומעבירו על הצוואר, או שהבהמה וכל שכן עוף ראשם קשור למעלה באופן שאי אפשר להכביד על הסכין כלל, והוא מעביר הסכין בידו מלמטה בצוואר:

ט. בכל מקום שזכור כאן בהמה, אין חילוק בין גסה לדקה שבדקות, ובכל מקום שזכור עוף אין חילוק בין עוף לעוף, דכל העופות קלים בטבעם, ופשוט(מז)² דחיה בכלל בהמה לענין זה: רשב"א (ט"ז ע"ב ד"ה תא שמע נעץ), ועיין בית הלל (ס"ק ד'). תבו"ש שם יב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL1l7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

.... סכין למטה וצואר בהמה למעלה בתלוש סכין למעלה

וצואר בהמה למטה במחובר ... בעופא דקליין

בשחיטת העוף בכל ענין ששחט כשירה, בין שהסכין בידו ומעבירו על הצוואר שתחת הסכין, וזו היא עיקר דרך שחיטה⁵⁷, ובין שאוחז הסכין בידו, או נעצו בקורה תלושה, או מחובר שלא בטלו, והחוד של סכין למטה, והעביר הצוואר תחת הסכין בהחוד עד שנשחט כראוי⁵⁸.

⁵⁷ כן משמע מספר הלכות גדולות

⁵⁸ עיין תב"ש טו שם שפירש רש"י (ד"ה) סכין למטה כו', דאדם אוחז בסכין למטה ושוחט, והבהמה תלויה באויר, וכן פירש הר"ן (ד' ע"ב ד"ה לצדדין קתני). רב פפא אמר בעופא דקלייל. פירש רש"י (ד"ה) רב פפא אמר לא תוקמיה בשינויא דחיקא כו', דהא דקתני סכין למטה כו' בעופא דקלייל, ובהמה דקתני לאו דווקא. וכתב הרשב"א בתורת הבית ארוך (בית א' שער ב', י"ד ע"א) אהא דחיישינן שמא ידרוס הוא הדין אם נעצו בקורה התלושה וסכין למטה כו', הוא הדין והוא הטעם, עכ"ד. ורבינו ירוחם כתב (נמ"ו ח"ב, קי"ז ע"א) אהא דשמא ידרוס דווקא כשהסכין מחוברת שאז יש לחוש לדרסה, דאפילו יכביד הבהמה על הסכין לא יפול הסכין. אבל אם הסכין תלושה בענין שאם ידרוס ויכביד עליו יפול, שחיטתו כשרה. אפילו צוואר הבהמה למעלה. ואם הוא עוף קל, אפילו בסכין מחוברת, ואפילו סכין למטה וצוואר למעלה כשרה, כי בשביל קלות לא ידרוס. וכולן דיעבד, דאי לכתחלה אסור לעשות שום אחד מאלו, פשוט בחולין, עכ"ד. הנה, מה שכתב לאסור לכתחילה סכין תלושה למטה וצוואר בהמה למעלה אף על גב דלשינוי דרב זביד אפילו לכתחלה שרי, י"ל היינו דווקא כגוונא דפירוש רש"י והר"ן, דהבהמה תלויה למעלה. והיינו שקשורה ראשה למעלה כגוונא שא"א שתכביד. ותו, דלא מוליך הצוואר, רק שמוליך הסכין כדרכו, דכהאי גוונא איכא תרתי לטיבותא. בהא אמר רב זביד דשרי לכתחלה, מה שאין כן בגוונא דרבינו ירוחם דמוליך הצוואר דיעבד אין, מסברא שכתב הוא שם שאם ידרוס יפול הסכין. ותו, מדאמר רב ענן מילתיה אנעין, ולא קאמר סתמא דכל שמוליך צוואר בהמה על הסכין אסורה דיעבד, אלמא דווקא בסכין מחוברת שגם אם ידרוס יעמוד הסכין במקומו באין מרגיש, מה שאין כן בתלושה. אבל לכתחלה לא, דלא דמי לתלושה דרב זביד. ומה שכתב לאסור לכתחלה בעופא, היינו מטעם מחובר דקיימא לן כרבי כדפסק רבינו ירוחם לעיל דכל מחובר אפילו לא בטלו אסור לכתחלה. עוד י"ל, דאפילו בעופא וסכין למטה לאו משום מחובר לחוד אסור לה לכתחלה.

ולענין דינא, נראה לעניות דעתי דהעיקר כדעת הלבוש והדרישה דאפילו סכין בידו למטה ומעביר צוואר עליה, אסורה דיעבד. והא דנקט גמרא והרשב"א מילתייהו בסכין נעוצה, יש לומר דאורחא דמילתא הוא, דכשאינן לו מי שיחזיק לו הנשחט הוא נועץ הסכין בחוזק באיזה מקום ומעביר הצוואר על הסכין. אבל אם הסכין בידו, ידיו לא אסורות מהעביר על הצוואר. ולעולם אי אירע דעבד הכי דא ודא אחת היא. וכל שכן כשאוחז הסכין אינו מומחה לשחיטה, דהוה ליה כנעוץ בקורה ואין לנו שום ראיה לחלק בהכי. עוד נראה לי, דאפילו לקצת פירושי דלעיל בגמרא והפוסקים דמשמע דשרי לכתחלה בכמה גוונין בהולכת צוואר בסכין, אנן בדורות אלו לא שפיר כלל למעבד כן לכתחלה, דבטלו אנשי אימון ידיים כמותם. הרי מצינו מהם שהיה שוחט בכשרות עופא בהדי דפרח (עי' ל' ע"ב) מה שלא יוכל לעשות שום שוחט בדורות אלו, והלוואי שישחטו כהוגן בהעברת סכין על גבי צוואר, או מתחת לצוואר וראש הנשחט קשור היטב למעלה באופן שאי אפשר לו להכביד כלל על הסכין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ובין שהצוואר למעלה והוא שוחט בהעברת סכין מתחתיו בחודו למעלה, או אוחו סכין בידו והחוד למעלה, או נעצו בדרך הנזכר, והעביר הצוואר על חוד הסכין עד שנשחט.

במה דברים אמורים בעוף, אבל בבהמה, אם נעץ הסכין בין בתלוש בין במחובר שלא בטלו והעביר הצוואר על חודו של סכין שהוא מתחת לצוואר, ואפילו הסכין בידו ושוחט על ידי העברת צוואר הבהמה עליה, פסולה דחיישינן שמא מחמת כובד הבהמה שהכבירה על הסכין בא לידי דרסה, ואפילו אמר ברי לי שלא דרסתי, אסרו חז"ל שחיטתו דיעבר, שלא יעשה כן פעם אחרת ויבא לידי מכשול.

אפילו מעביר הסכין מתחת לצוואר הבהמה לא שרי רק כשראש הבהמה קשורה למעלה, דאז אין לחוש שתכביד על הסכין, אבל אם עומדת כדרכה או מונחת יש לאסור בדיעבד מטעם דרסה כנוזכר:

וכל זה היינו בדיעבד⁵⁹, אבל אין לשחוט לכתחילה בין בהמה בין עוף כי אם שהצוואר יהיה למטה או בצדדים והסכין בידו ומעבירו על הצוואר, או שהבהמה וכל שכן עוף ראשם קשור למעלה באופן שאי אפשר להכביד על הסכין כלל, והוא מעביר הסכין בידו מלמטה בצוואר.

בכל מקום שנזכר כאן בהמה, אין חילוק בין גסה לדקה שבדקות, ובכל מקום שנזכר עוף אין חילוק בין עוף לעוף, שכל העופות קלים בטבעם, וחיה בכלל בהמה לענין זה⁶⁰.

י. ה' דברים נאמרו בקרומית של קנה אין שוחטין בה

כבר התבאר לעיל דף טו: שקנה הגדל⁶¹ באגם ונתלש, שהוא יבש וחד, ואין קסמין נבדלין ממנו שלא ינקבו את הוושט, שוחטים בו, ודוקא שהוא

⁵⁹ לכתחילה לא, שבקצתם עדיין יש קצת חשש דרסה, וקצתם אינם דרך שחיטה שהוא רגיל ואימן את ידו בה.

⁶⁰ תבו"ש טז

⁶¹ שו"ע ונו"כ ו א שמ"ח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

מהקנים הגדילים באגמי מים, ויודע⁶² שהוא מאותן שאין קיסמים נבדלים מהם על ידי שדוחק אותם בסימנים.

אבל שאר הקנים אין שוחטין בהן, שדרכן להתפצל ולהבדיל קסמין מהן ומנקבין הושט⁶³, ואפילו בדיעבד פסולין שמא נקבו ואף על גב דבדק הקרומית אחר השחיטה ומצאו שלם כשהיה, אי אפשר לעמוד היטב על זה, וחיישינן שנבדל ממנו באורך בענין שאינו ניכר⁶⁴. ובירושלמי (שבת פ"ח ה"ו) יש עוד טעם שאין לשחוט בקרומית דלאו דאגם, משום שרוח רעה שורה עליו⁶⁵.

יא. ואין מלין בה

בכל מלין, אפילו בצור⁶⁶ ובזכוכית ובכל דבר הכורת, חוץ מבקרומית של קנה, לפי שקסמין נתזין ממנו ויבא הולד לידי כרות שפכה. ובירושלמי (שם) יש עוד טעם שלא למול בקרומית דלאו דאגם, משום שרוח רעה שורה עליו. ומצוה מן המובחר למול בברזל, שהוא חריף ביותר ואינו מכאיב כל כך בין בסכין בין במספרים, ונהגו כל ישראל למול בסכין.

יב. ואין מחתכין בה בשר רב פפא מחתך בה קרבי דגים דזיגי רבה בר רב הונא מחתך בה עופא דרכיך ואין מקנחין בה

⁶² משמע מלשון רש"י (ט"ז ע"ב ד"ה בסימונא דאגמא) ורבינו ירוחם (נמ"ו ח"ב, קי"ז ע"א) והשלחן ערוך (סעיף א') דלאו כל הקנים שבאגמים כשרים לשחיטה, רק אותם שקראוהו בשם, כל אחד לפי לשונו. ואם כן, אגן דלא ידעינן האי שמא, אין לשחוט בקרומית כי אם מאן דברירא ליה מהו. תבו"ש שם ב

⁶³ ויש לעיין למה הוצרך לזה הא כשקסמין נבדלין הוה ליה פגום וכל סכין פגום אוסר משום עיקור שעוקר הסימנים ונראה דקמ"ל דאף אם ימצא הקרומית בלי פגימה אחר השחיטה טריפה דאפשר שנבדל קיסם ממנו באורך הקרומית בענין שעדיין נשאר חלק ע"כ אוסר מטעם שנקב הסימן וא"כ א"א לעמוד על הדבר אם היו נתזין ממנו קסמין. ט"ז שם א

⁶⁴ כשנאבד לאחר שחיטה ולא בדקו אבל אם בדקו וברור לו שלא נתזו קסמין הימנו כשר בדיעבד. ש"ך שם ג אבל בט"ז חולק ע"ז וס"ל כשראינו שאין הקסמים נבדלים מהם אפ"ה יש לאסור מטעם דאפשר שנבדל ממנו קיסם באורך בענין שעדיין נשאר חלק וניקב הסימן ע"כ יש לאסור. וכ"ד הפרי"ח והכרתי

⁶⁵ תבו"ש שם ד

⁶⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד רסד ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אסור לחתוך בשר או לעשות קיסם או לקנח מכתו מקרומית של קנה שדרבן להתפצל ולהבדיל קסמין מהן ומסתכן בכך ובירושלמי שם יש עוד טעם, משום שרוח רעה שורה עליו⁶⁷.

אולם קנה הגדל⁶⁸ באגם ונתלש, שהוא יבש וחד, ואין קסמין נבדלין ממנו מותר, ודוקא שהוא מהקנים הגדילים באגמי מים, ויודע⁶⁹ שהוא מאותן שאין קיסמים נבדלים מהם.

ומותר לחתוך קרבי דגים או לחתוך בהם עוף שכיוון שרכים וחלקים הם אין קיסמין נפרשים להם, וממילא גם אין רוח רעה שורה עליהם⁷⁰.

יג. המקנח בדבר שהאור שולטת בו שיניו נושרות

כבר התבאר במסכת שבת דף פב: שלא יקנח בחתיכת חרס שאינה חלקה⁷¹ ויש בה חידודים קטנים מפני הסכנה שלא יפצע עצמו, ואפי' באוגני כלי חרש שהם חלקים⁷² ואינם מקרעים את הבשר לא יקנח בהם מפני שקשה לכשפים.

ולא יקנח בעשבים יבישים שהם חדים ומחתכים את הבשר וכן בכל דבר שהאור שולטת בו אין מקנחין בו מפני שהמקנח בדבר שהאור שולטת בו שיני הכרכרשתא נושרות.

⁶⁷ וי"ל דהגמרא גם כן סבירא ליה, רק טעם הירושלמי לחודיה, ולהכי אין שוחטין בו, דשמא יפרש ממנה קיסם לתוך הבשר, אפילו ליכא חשש נקיבות סימנים, מכל מקום כשיאכל ויבא הקיסם לפיו יזיק לו הרוח רעה השורה עליו. ולהכי נמי אין חותכין בו בשר, ולהכי נמי בהאי קרומית אין מלין ואין מקנחין ואין חוצצין שינים. תבו"ש שם ד

⁶⁸ שו"ע ונו"כ ו א שמ"ח שם

⁶⁹ תבו"ש שם ב

⁷⁰ דליכא קיסמים בשעת אכילה אינו מזיק כלום. ולא אמרינן דהרוח רעה מהקרומית אול ויתבי ליה אמאכל, כי היכי דלא אסרי ליגע בידים שלא נטלם בשום מאכל. אף על גב דקאמר התם יד לגיגית תקציץ, בלאו הכי צריך טעמא מאי שנא ניגית דנקט מכל מאכל לחם ומשקה, ואפשר דנדבק בו ביותר מחמת שרופה להפסידו. עוד י"ל דידיים חמירי טפי כדאמרינן התם (שבת ק"ט). בת חורין היא ומקפדת, משא"כ בקרומית. תבו"ש שם ד

⁷¹ שו"ע ונו"כ או"ח ג יא ושולחן ערוך הרב אורח חיים סימן ג סעיף טז

⁷² מ"ב חי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ועכשיו שבת כסאות שלנו אינן בשדה נהגו לקנה בחתיכת חרס חלקה⁷³ דעיקר החשש הוא כיון שהחרס מונח בשדה במקום הפקר שמא יטלוהו המכשפים ויעשו בו כישוף, אבל עכשיו שבית הכסא שלנו אינן במקום הפקר לא חיישינן שיבא החרס לידי המכשפים. וכן נהגו עכשיו לקנה בנייר על אף שהאור שולטת בו ואינו מזיק.

יד. הכל שוחטין הכל בשחיטה ואפילו עוף

בהמה חיה⁷⁴ ועוף טעונים שחיטה מדאורייתא, דגים וחגבים אין טעונים שחיטה אפי' מדרבנן, ומותר לאכלן בין אם הרגן או מתו מאליהן.

⁷³ רמ"א ומ"ב ב כ

⁷⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד יג א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

